

تاريخ كائنات بيز نظر

ياضود

تاريخ كائنات بيز نظر

ازمنه متقدمه نك حيوانات جسيمه سي نابود ويا نهان اولديلر : ارض ، مېشه ، قاي ن آغاجي و كستانه آغاجلري كيبي يكي بيرزمره نباتيه ايله استيلا اولوندي ، مغارلر ترك ايدلدي ؛ ياما جلرده ، بالترجيج مدافعه سي قولاي مواقعه و آجيق يرلرده اسكانه باشلاندي . انسان بير كوچوك قولبه (كلبه) انشاسني بجهريبور ؛ نه بويوك ترقى! كوچوك ، كچي ، قويون ، او كوز ، دوموز و بلكه بار كير كيبي حيواناتي استيناس ايتديرمهك باشلادي . بوغداي و آربه زرع ايتك ، اونلري مستوي طاشلر آره سنده قيرماق و اونلردن قابا پكسكات ياقماق اصولني بيليور . بوينوز و كيكدن معمول مطبخ اشيا سي ، ايني پيشمه مش باليقدن يابيلمش چاناق چوملكي ده واردر . حيات مادي بوضورتله بعض تسيلات مظهر اولمش . فقط عروق متقدمه ده او درجه تكامل ايدن حس صنعت (Artistique) نفاست محو اولمشدر .

بو وقتك اقوامي دائمي بير عدم امنيت ايچنده ياشامش ظن اولونه بيليرلر ؛ بوتون غيرتاري ، مسكنلاري تحكيم ايتك و مدافعه يه الويريشلي بيرحاله كتيرمك اوزه رينه معطوف ايدى ، احتمالكه بوانديشه سيله دركه فوق الماء بلدلر انشاسنه لزوم كور مشاردى . بوزمانده صومجرا لر نه مبذولا بولونان قوندوزلري تقليداً ، انسان مسكني كول و صو بزيكه تيلري اوزه رنده تأسيس ايلدي . شايان حيرت بير نهك پك بسط و ناقص طاش آلتلر يله آغاجلري كسمك ، كو توكلري

چاموره صابلاماق ، اونلري چاقل طاشي بيغنلر يله تحكيم و تثبيت ايتك ، بو وجهله اوتوز قرق بيك تمل قازيغني يرلشدير . دكدن صوكره اونلري بير صيره تختلرله يرلشديرمك و اونلرك اوزه رينه طوپراق و ياپراق دوكمك لازمدى . بو وجهله وجوده كلن سطح مستوي اوزه رنده ، اوستلري طوپراقه مستور تحته قولبلر انشا ايديلور و بو وجهله كوي وجوده كتيريلوردى . كوي صو اوره سنده ، ايني مدافعه اولونمش ، و آنجاق اينجه ير كوبري ايله ساحله مربوط بيرحاله كورونور . بارا قالر بيريرينه داها كنش كوبريلرله مربوط اولوب اورادن عجول بير قوم متدبياً كي دوب كلكد درلر . هر مسكن كوله ناظر بويوك بير مدخله مالكدور . هر مسكنده بير قامليا اقامت ايدر . ارككلر بالق وقاره آونده و يا خود ساحله زراعتله مشغول ؛ قادينلرده قابا كندير بزلر طوقور . يا خود حبوبات دوگرلر . (دوورلر) و يا خود دليكلي قابلر ايچنده يينير سوزلر ؛ چوجوقلر ، صوبه دوشامك ايچين باغلي اولدوقلري حالده بويوك بجره نك او كنده چير يينيرلر ؛ قلبه نك ايچنده انسانلرله برابر كوپكلر ، كچيلر و دوموزلر قارما قاريشيق دولاشيرلر . اودوندن معمول بومسكنلرده اك بويوك تهلكه يانغيندر . بعضاً بير كويك كاملاً يانديني واقعدي . يانغين بقاياسي اولان آلات و ادواته ، سياهلانش اولاراق ، صوايجلر نه بوكون تصادف اولونمقده در .

اقوام آسيائيه افكار دينه نك ده ايلك رهبري ايديلر : اوزمانده ، اولولر [موتالر] مذهب و آييني معتبردر : اولولر ايچين ته چكلر آلتنده طاشدن او طلر انشا ، مزارلري اوزه رنده عجيب دوله نار (Dolmen) مهنيرلر (Menhir) تأسيس ايديلورلردى . بويكي عادتلرده نه غرب و يا وحشي افعال واردر ؟

بعض دفعه لوز وفات ايدن افندي ايله برابر قاريبي و خدمتچيسي دفن ايديلر ؛ جنازه آلاي انسان قربانلرله قاني بير فاجعه يه چويرديلر . نه قدار بچارلر جانلي اولاراق

بیرلاشه نك ياننده دفن ايدىلش ونه قادار بدبختلر ك قافالارى بالطه آنتنده ازیلشدر !. كيجه طولاشان خيال ويا غول قورقورلى ، ارواح خيشه دهشتلى دماغلى استيلايه باشلامشدر . شبهه سز حيات داهاهون ؛ فقط داهاهون مغموم و داهاهون قورقونچ ، حقيقى ويا خيالى بونجه دشمنار آردسند بيراندیشه دائمه دن عبارتدر . ادوار اوليه نك خشين ساده لكى قالمادى ؛ بيك دورلو عادت لر وجود بولويور ؛ مراتب و درجات صنوف تشكىل ايدىيور ؛ حيات بشر ، عادته قازيقلاشم كېي دار و حزين اولويور .

آسيا جهننده يكي يكي ترقيات اكتساب اولوندى ؛ ذكى بير قوم معدنياتك استعمالنى كشف ايتدى ؛ اولاه قىزى باقىر ، خام كوپچله نك آتش ناسنه كلمه سى عقبنده ، نظر متحيز اوكننده ازيوب آيرلدى ؛ بوندن سوكرده آسيا طور اغنده واسع ظامارلر تشكيل ايدن قالاي كشف اولوندى . بونى متعاقبده بوايكي معدنى معين نسبتده قاريدىروب بير خليطه ياقاق و هرايكسندن ده متين اولان تونجى وجوده كتير مك اصولى بولوندى . بويكي معدنه ، طاشدن معمول آلات شكندنه آتلىر ؛ بوندن باشقا ليكنلر ، قوروغار وقابلر دو كولوور . بويكي صنعتك مختيار موجد لرى تجارت احتياجى ويا قازانچ حرصيله اوروياه قادار يايلايورلر ؛ بونلر كوچوك بويده ، ايجه آللى ، رقيق سايكلى ، تونج رنگلى انسانلر ايدى . بونلر يكي استيلا ايتدكارى مملكتده صنعتلرندن باشقا يكي افكار ديننده ادخال ايتشار ، مواتلر ك ياقيلمه سى عادتله رواج ويرمشلردى . مقدارجه آز اولمهلر ، هدف اولدوقلر غبطه ، اثرلر بىك دعوت ايدىكي حسد بونلر موسى و قورقاق ايتش ايدى . سلاح استعمالنى كندىلرينه خصر ايدىرك ، امتهلرينى مخزنلرده ويا كىزلى يرلرده صافلاياراق ، كندىلرينى زيارته كن وحشى وقابا اهالى آره سنده دائمى بير حال مدافعه ده بولونيورلردى . بويكي تحولات بىزى دور تاريخى يه ياقلا-

شدير ييور ؛ بو ، اقوامك آسيا و آفريقاده كى حركات عظيمه سنه مصادفدر . آفريقاده دمير معدنك مبدوليتى (طاش بالطه يايلايدى صروده تصادفاً كشف ايدىلشدر) موقع استفاده يه قونولمى سنى انتاج ايدى . آرتق انسان طبيعى فسخ ايچين اك قيمتدار معادن و مظاهرينه دسترس اولمشدى . كوچه بك عادتى غائب ايتدى ؛ حيوانات اهليه يتشدير مك وزراعت ايتك كېي مدنيتك اساسلارنى محكملاشدردى . هركون غداسى پيشه قوشمق كلقتدن قورتولدى ؛ ايلك صنعت و حرفت مباديسنه مالك ، مبادلات تجاريه يى و تعاون اجتماعى يى تأمين ايدى بيله جك درجده بير لسانه صاحب اولدوغى ايچين طبيعتك تحكمندن قورتولوب اونى كنديسنه رام ايتشدر . بير قاج آيلق مساحى ير سنه نك احتياجى تأمين ايتدىكي ايچين ايشسز قالان زمانلرده انسان بلا انديشه فكرى تريبه ايدى بيلير . استملاك فكرى و دبده هوسى مراتب اجتماعيه نك تحصيله و زادكان صنعتك تشككه سبب اولويور . و تكاملنه خدمت ايدىيور ؛ فقط بوشايده بير چوق زمانلر ، ضيق ير مؤسسه ، قورقونچ ير استبداد روح اقوامى بوغويور . طبيعتك سفاثلرندن قورتولان انسان بونظام و انتظام سايه سنده دشمنلرينه غالب كليور ؛ فقط يكي بير تحكمه دوشويور ؛ حكومتلر ك قوانين و نظامنه مجبور انقياد قاليور . غير مساعد ير محيطه قارشى يامش اولدوغى مجادلات اوليه دن داهاهون دهشتلى ، بيكلرجه مجادله لردن سوكره و آنجاك بك كچ ، بويكي اسارتدن قورتوله بيله جك ؛ وحشتلر ، محاربه لر ، احتراصات وحشانه آره . سنده فكر عدالت دوغاجاق و بويويه جكدر . حاصل ايشته بو اوزون دورلر ، بو بك آغير باشلانجيلر ، بو نامحدود ترددلر نهايت بولدى . تاريخ بشر ك بوندن سوكره كى قسمه بير قاج بيك سنه لك زمانه عائددر ؛ فقط بو آز زمان ايچنده اختراعات و وقايعده نه مسارعت ونه تهامج وار . ظن ايديله بيليركه ترقى ير خطوه متزايد و متسرعه ايله يورويور !

تازه‌ها

پاموق زراعت و تجارتی

بلا مبالغه دییه بیلیرم، که صوک ایکی اوج سنه طرفنده تورکجه طبع ایدیلن کتابلرک اک مهملرندر . کتابک ایلک صحیفه‌سنده (ناپوله‌ئون) ک شو سوزی واردر :

« دولترک معموریتی و یا خرابیتی زراعتلریشک ترق و یا ندیسی تاریخنندن باشلار . »

بو ایکی سطر، کتابک کنج و منور مؤلفی سیوح استبانیان افندی وطنداشمیزی حیات دار قیلان فکر و نظری پک صریح بیر صورتده کوسته‌ریر . ۶۴ صحیفه‌دن متشکل در . ۷۱ عدد شکلی حاوی در . کتاب ، تجربه ، تطبیقات ، عملیات ایله تنویر و تحکیم اولونمش بیراطلاع و تبصیر محصور لی در . بوتون زراعت مأمورلری ، ووالی‌لر ، متصرفلر ، قائم‌قاملر ، مدیرلر و خلاصه مملکتیمزک فلاکتک نره‌لردن نبعان ایشیدیکنی کورنلر و کورمک ایسته‌مه‌ینلر مرجه اولسون شو کتابی اوقوسونلر .

طابی کائنات کتابخانه‌سی در . فی ۲۰ غروش . کتابک پک روحلی اولان دیباجه‌سنی (اجتهاد) ک کله‌جک نسخه‌سنه آلاجاغز .

تره یاغی و پینیر یا پماق صنعتلری

بوده ینه ارمنی وطنداشلر مزدن احسان افندی‌ک اثری در . عینی سائقه و شائقه ایله تألیف ایدیلشدر . ۶۲ قطعه شکلی حاوی در . ۲۰۲ صحیفه‌دن متشکل در . فی ۶ غروش .

ترقیمز نسبتده زمان داها زیاده مفصل کورونیور . بز بو قیصه یخنه‌لر مزده ، انجاق تفصیلاتک قارنجه‌لانماسنی (تملی) تفرعاتک قاریشماسنی ، لمحّه بصرده احاطه ایده‌بیله‌جکز .

نهایت ایلک دورلرک ظلمت و سکونتت برافدق . ماضینک ولوله‌سی بویویه‌رک ، آز چوق اکلاشیله بیلیر بیر صورتده ، بزه قادر واصل اولدی . شیمدی فن صوصدی ؛ سوزی تاریخنه برافدی .

بیر نوع‌دن ایکی جسدن ایکی ضیاع

وزین خانم

بدرخان پاشا زاده مدحت‌بکک و عصرمتعدن و منورک قیزی ایدی . تواضعنک چوقلنی شهرت فکریه و عرفانیه . سنک آزلغنه یکانه سبدر . زوالینک والده‌سی و باباسی قادر آغلاماق استعدادنده‌یز . وزین خانم (هامله‌ت) ک ثوفه‌لیاسنه بکزرردی ثوفه‌لیاسکیی تولدی . الله دنیاده قالا نرینه مرحمت ایتسین .

علی نصرت بک

دارالمعلمینک نجیب و ممتاز معلملرندن علی نصرت بک دنیادن کوچدی . دنیاده قالا نلر و دنیایی منور کورمک ایسته‌ینلر ایچین آجی بیررحات . جله‌مز جناب شهاب‌الدین بک قادر اونک قادداشی ایدک .

